

LANDISOV ODLOK POKA NA VSEH KONCII, KRAJIH

Čikaški svet strokovno organi-
ziranih stavbinskih delavcev
prihaja z novo pogodbo. — Ta
pogodba ima ostre in odločne
določbe glede unijskega dela.

Chicago, Ill. — Čikaški svet
strokovno organiziranih delavcev
predloži stavbinskim podjet-
nikom še v teku enega tedna no-
vo pogodbo, ki je veliko bolj o-
stra in odločna glede unijskega
dela.

Nova pogodba ne dovoljuje
organiziranim delavcem, da od-
loče orodje na stavbi, na kateri
delajo, ako podjetnik zaposli
neorganizirane delavce, ampak
tudi na drugih stavbah, ki jih
gradi podjetnik. Ta pogodba
velja za vse unijske stavbinske
delavce, ki so pridruženi sve-
tu strokovno organiziranih de-
lavcev. Tesarski delavci so iz-
ključeni od pogodbe, ker niso
hotelii jurisdiktivnega odloka, ki
se je glasil proti njim.

Stavbinski podjetniki bodo
najbrž sprejeli vse te pogoje.
Prav malo je stavbinskih po-
djetnikov, ki bodo skušali v pri-
hodnjem letu graditi pod pogoj
Landisovega odloka, ki datira
se še iz leta 1921.

Razporeka znak svebo- de žene, pravi sodnik

Predsednik sodišča za družinske
zadeve v Chicagu je dejal, da
"divorce" je posledica civiliza-
cije.

Chicago. — William N. Gem-
mill, predsednik čikaškega so-
dišča za družinske spore, je re-
kel te dni, da kdor misli, da člove-
štvo drvi naravnost v peklo radi
naraščajočega števila razporek,
se grdo moti. Razporeka je pro-
dukt civilizacije.

"Bil je čas, ko je bila ločitev
zakona nepoznana," je rekel so-
dik. "Kralj Feron je svoje ne-
zveste žene nežal na živem.
Stari Rimljani so bili naprednej-
ši in Julij Cezar se je ločil štiri-
krat. Juvenal piše o ženi, ki je
imela v petih letih osem sopro-
gov. V starem Rimu pred Kon-
stantinom je na zahtevo vsakdo
dobil ločitev zakona. V Babilo-
niji je mož vrnil svojo ženo v
reko, če ni hotela biti njegova.
Ako je izplaval na suho, je bi-
la prosta, če je utonila, ni bilo
treba razporeke.

"Dandanes radi odpustimo
pomote. Celo zločinom damo
priliko, da se poboljšajo. So pa
ljudje, ki bi odpustili vsem zlo-
čincem, samo nedolžni ženi ne.
Žena, ki je zavržena v nezno-
ben zakon, bi morala biti obo-
jena na trpljenje do smrti. Za-
kon ne sme biti forma kazni.
Kdor brani ženi ločitev, do ka-
tere je upravičena, jo kaznuje
za vse njeno življenje. Ločiti se,
se pravi, dati strani priliko, da
se poroči z drugo stranko, s ka-
tero bo bolj srečna.

"Amerika ima več razporek
kot katera druga država na sve-
tu. Zakaj? Zato, ker ameriška
žena je bolj neodvisna kot v ka-
teri drugi državi. Pogoste in
številne ločitve v Ameriki so
znamenje, da je žena tukaj naj-
bolj svobodna. Ameriška dru-
žina temelji večidel na afekciji,
dočim v mnogih evropskih de-
lah temelji še na tradiciji. A-
meriška žena neče slepo slediti
propadlimu možu. Zadnji osta-
nek suženstva je s tem pometen in
žena je socialno in politično svo-
bodna."

Silni viharji v Italiji.
Rim, 24. nov. — Grozen vihar
naravnost ciklonske proporcije,
ki je divjal v ponedeljek po vsej
severni Italiji, je povzročil smrt
dveh oseb v Padovi in ogromno
materijalno škodo.

Milijonar svari de- lavce pred kupo- vanjem na obroke

Kupovanje na obroke napravi
iz delavcev sužnje trgovcev,
je njegovo mnenje.

Washington, D. C. (F. P.) —
Senator Couzens iz Michigana,
ki je spravljal skupaj \$40,000,000
premoženja, ker je naložil svoj
denar v Ford Motor kompaniji,
ko je bila ta družba organizirana,
svari delavce pred kupovan-
jem na obroke radio-aparatur,
strojev za pranje, ledenic, gla-
sotvornih in avtomobilov. Pri-
obeli je članek v magazinu "Na-
tion's Business". V tem članku
pove, zakaj kupovanje potrebu-
ječin na obroke zaslužni delavca
in njegovo družino. On pravi:
"Ako vi dolgujete veliko denarja
za luksurijsne predmete, ki so
bili kupljeni na odplačilne o-
broke, tedaj ne bodete nikdar
lastovali par sto dolarjev, ki iz
vas napravijo milijonarja, kot
se je to zgodilo z menoj na račun
vse javnosti."

Couzens ne skrbe tovarnarji,
ki prodajo produkte na obroke.
Ti tovarnarji že gledajo zase.
Detroitski milijonar hoče vzbu-
diti delavce, ki podležejo akva-
njam in kupijo produkte na
obroke, tako da so ti delavci pri-
klenjeni na svoje delo in se boje
vpraskati za povišanje mezd,
ker se boje, da bodo odslovljeni,
če, da ne bodo mogli odplači-
vati mesečnih obrokov.

Na tisoče in tisoče delavcev je
priklenjenih na odplačevanje o-

brokov, povdarja Couzens. Ti
delavci se ne upajo podvzeti kaj
novega, pa naj bo delo drugje,
ali pa lotiti se novega podjetja.
On izjavlja, da je prepričan, da
ni nobena stvar toliko škodova-
la delavcem, kot je kupovanje
produktov na odplačilne obroke.
Couzens je nedavno zgubil
\$500,000 v tovarni za izdelova-
nje ledenic. Pronasel je, ako ho-
če spraviti ledenice v denar, da
se morajo ledenice prodajati na
obroke. Tega ni hotel storiti,
pa je utrpel izgubo pol milijona
dolarjev.

On naglašuje, da so prodajalci
produktov na odplačilne obroke
položili svoje roke na konzumen-
tov dolar prihodnjega tedna,
prihodnjega meseca, prihodnjega
leta. Nato vprašuje Couzens:
"Kaj po tem, ako se ne
more doseči konzumentovega
dolarja? Kaj, če pride bolezen,
izguba dela, nesreča?"

On namiguje, kadar bodo pro-
dajalci vrnili produkte tovar-
narjem, ker ni bilo mogoče dr-
žati obrokov, tedaj bodo pričeli
zapirati tovarne in finančni
bodo pred novim problemom.

Couzens ne verjame, da bodo
delavci, ki so obviseli v pentljah
te mreže, postali taki tlačani tr-
govcem, kot so v bombahnem
pasu farmarji, ki imajo farme
v naplenu. Njemu se zdi, da pri-
del velika gospodarska kriza, ka-
dar delavci ne bodo mogli več
odplačevati obrokov in bodo pri-
čeli vračati produkte.

Krik iz Washingtona o prelomu z Mehiko

Korespondenca med vladama ba-
je ustavljena in priznanje me-
hiške vlade bo preklicano.

Mexico City, 24. nov. — Saenz,
minister zunanjih zadev, je da-
nes izjavil, da Mehika ne bo pri-
znala Adolfa Diaza, novega
predsednika republike Nikara-
gve, ki je bil imenovan pod pritli-
skom Združenih držav.

Washington, D. C. — Iz politič-
nih krogov, ki so blizu državne-
ga departmanta, se poroča, da je
napetost odnošajev med Zdrže-
nimi državami in Mehiko dose-
la do točke preloma. Državni
tajnik Kellogg je neki dejal, da
je izmenjavanje not med obema
republika glede mehiških
zemljiščin in petrolejskih za-
konov končano. Kriza pride 1.
januarja, ko začne mehiška vla-
da uveljavljati dotične zakone,
ki med drugim določajo, da je
mehiški državljan smejo pose-
lovati zemljo, oljne vrelce in
druga prirodna bogastva Mehike.

Ameriška vlada je v zadnji
noti baše posvarila Mehiko, da
pretrga diplomatske stike, ako
Mehika vztraja pri teh zakonih.
Mehiška vlada je odgovorila
uljudno, toda na kratko, da za-
koni ne bodo izpremenjeni.

Zinovjev resigniral

Opustil je vsako delo v tretji
internacionali.

Moskva, 24. nov. — Gregorij
Zinovjev je včeraj resigniral kot
predsednik eksekutivne tretje
(komunistične) internacionale.
To službo je imel od leta 1919,
ko je bila internacionala usta-
novljena. Njegov odstop je bil
predviden že zadnji mesec, ko je
centralni odbor ruske komu-
niistične stranke zaključil, da se
mora Zinovjev umakniti. Zino-
vjev je v svoji ostavki dejal, da
odstop od vsakega dela v tretji
internacionali. Ostavka je bila
slogoma sprejeta.

Francoska flota na straži pred Italijo

Bojno brodovje poslano v mare-
ške vode in straža ob meji po-
jačana. Anglija deluje za spo-
razum med Francijo in Italijo.
Mussolini zapira komuniste.

Pariz, 24. nov. — Francija je
odredila, da se njena atlantična
bojna mornarica premesti v ma-
roške vode, kjer bo za vsak slu-
čaj pripravljena, če bo treba na-
stopiti v obrambo Rivijere in
francoskega afriškega obrežja.
Dva ministra sta privatno pri-
znala, da je bila ta previdnost
izvršena radi izlivanja fašistov-
ske Italije. Povedala sta tudi,
da je bila civilna žandarmerija
v okrožju Mentona in Nice ob
italijanski meji pomnožena za
200 moč.

Iz Londona je prišla vest, da
angleški zunanji minister Cham-
berlain deluje za konferenco, na
kateri se snidejo on, francoski
zunanji minister Briand in Mus-
solini. Chamberlain bi rad vi-
del, da se ubliži sedanja nape-
tost med Francijo in Italijo.
Konferenca se morda vrši v Že-
nevi med prihodnjim zaseda-
njem sveta Lige narodov.

Florence, Italija, 24. nov. —
Dvanajst komunistov — med ka-
terimi je tudi ergij Olmi, pro-
vinčni tajnik komunistične
stranke — je bilo včeraj aretiranih.
Obtoženi so zarote proti
državi. Nova politična policija
je zdaj na lovu po vsej deželi.

Epidemija iznajdb

V preteklem letu je bilo patentiranih
110,000 iznajdb.

Washington, D. C. — Thomas
E. Robertson, komisar patentne-
ga urada, javlja v svojem let-
nem poročilu, da je prava epi-
demija iznajdb poplavlja Ameriko.
V zadnjem fiskalnem letu, ki je
bilo zaključeno 30. junija t. l.,
je bilo vloženih 110,000 prošelj
za nove patente. Največ iznajdb
se tiče radia.

VLADNO OBRA- TOVANJE TR- GOVSKIH LADIJ

Liga za industrijsko demokracijo
nagaja vaine razloge za
svoj predlog. — Sedanje go-
spodarske razmere ne garan-
tirajo uspešnega privatnega
obratovanja.

New York, N. Y. — Liga za
industrijsko demokracijo je pri-
poročila plovbenemu odboru, da
vlada se nadeje obratuje ame-
riško trgovsko mornarico. Har-
ry W. Laidler in Norman Tho-
mas, izvršna ravnanja, in
Mina Wessenberg, tajnica new-
yorške podružnice so predložili
plovbenemu odboru pisane ar-
gumente. Plovbeni odbor je za-
slušal več strank in v raznih
krajih Združenih držav.

Privatni brodolastniški intere-
si so priporočili, da trgovske
ladje postanejo lastnina privat-
nih interesov in da se ti privat-
ni interesi subvencionirajo,
ako je treba. Liga za industrijsko
demokracijo je argumentirala
proti subvencioniranju pri-
vatnih interesov. Naglašala je,
da so Ameriki in tujesemske
dežele dajale v minulih letih
subvencije privatnim interesom,
a to subvencioniranje ni imelo
nobenega uspeha. Liga dalje
argumentira, da bi visoka sub-
vencija privatnih interesov po-
večala davčno butaro. T. V. O'
Connor, predsednik plovbenega
odбора, je takoj pri otviritvi za-
sedanja menil, da je nekakšna
vladna pomoč potrebna, da se
ohrani privatno trgovsko bro-
dovje.

Liga je zopet argumentirala,
da sedanje razmere ne garan-
tirajo, da bodo privatni brodo-
lastniki z uspehom obratovali
trgovsko brodovje. Za svoje
trditve je navedla tudi dokaze.

Liga je naglašala, da je plo-
vbeni odbor imel trideset milio-
nov deflita, a ta deficit se je
znižal za manj kot štirinajst mi-
lijonov dolarjev v dveh letih.
Tu je dokaz, da vlada lahko z u-
spehom obratuje trgovsko bro-
dovje. Dalje je liga povdarja-
la, če trgovsko brodovje ostane
v rokah vlade, da bo mogoče
znižati tudi prevoznino.

Za delavce je veliko boljše, ako
je vlada njih delodajalec, meni
liga. Veliko voditeljev organi-
zirane delavstva se izraža
samo zaradi tega naj vlada
obratuje trgovsko brodovje. U-
speh vladnih podjetij se vidi tu-
di v Panamskem prekopu, v
zgradbi jezusa Muscle Shoals, v
departmantu za pogozdovanje,
in običajnih vodovodnih napravah
in električnih centralah in v e-
lektrični centrali v kanadski
provinci Ontario. Liga konču-
je, da ni najmanjšega vzroka,
da se trgovsko brodovje proda v
hitrici.

Neangleško časopisje v Ameriki propada

New York. — Leta 1917 je
izhajalo 1323 časopisov v tujih
jezikih v Združenih državah, le-
tos jih pa izhaja še 1160. Tuje-
jezični listi očitno propadajo.
To je razvidno iz dejstva, ker
vsi večji dnevniki in tudi neka-
teri tedniški imajo po eno ali več
strani angleškega čtiva.

Največ listov imajo še vedno
Nemci, namreč 203; italijanski
listi, 151 po številu, so na dru-
gem mestu. Mesto New York
prvači s tujezemskimi listi. Tu-
kaj se tiska danes 193 listov,
med katerimi je 40 dnevnikov.
Najmanj milijon prebivalcev, to
je vsak šest v apšnem, čita
tujezemski list v New Yorku.
Italijani imajo tukaj največ li-
stov, 84, za njimi so pa židje,
ki izdajajo 27 listov.

Agitacije za "Prosveto"

Premogokopne družbe zopet uveljavljajo kontraktni sistem

Nekateri kontraktorji zaposlijo
do sto pideset mož. — Kon-
traktorji si prizadevajo dobi-
ti kontrolo v uniji.

Scranton, Pa. — Med rudarji
na polju trdega premoga vlada
velika nezadovoljnost, ker se
v velikih antracitnih rudnikih,
ki so lastnina železniških kom-
panij, prizadevajo uvesti kon-
traktni sistem, da se tako uni-
čijo pridobitve rudarske organi-
zacije. Med kompanijami, ki si
najbolj prizadevajo uvesti kon-
traktni sistem, so sledeče: Hud-
son Coal, Pennsylvania Coal,
Glenn Alden Coal in Scranton
Coal.

Vedno manj dela je za indivi-
dualne rudarje in vedno več za
kontraktorje, ki lahko svojevolj-
no odločajo ali pa najamejo de-
lavce. Stroj za nakladanje
premoga operirajo izključno
kontraktorji. Veliko dela po
staremu sistemu izvrše kontrak-
torji, ki imajo zaposlenih od
osem do sto delavcev pod sabo.
Nekateri kontraktorji imajo ce-
lo svoje priganjake, da priga-
njajo druge delavce.

Kontraktor Tony Roso dela v
raznih sekcijah velike šile štev.
6. Zaposlenih ima 150 rudar-
jev in delavcev, od katerih ne
ame nihče niti ziniti besede v
prilogi uniji. Ker je takoj odpu-

ščen. Richetto Matucchi, neki
drug velik kontraktor, je bolj
milosten. On dovoli svojim de-
lavcem, da so člani rudarske or-
ganizacije, dokler ne agitirajo,
da so njegovi delavci deležni
pridobitev unije. Tolerantni
kontraktorji pričakujejo od svo-
jih delavcev, da se na sojah lo-
kalnih podružnic potegujejo za
njih interese.

Kontraktorji imajo seveda
osebne vzroke, da lažje kon-
trolirajo unijo, da potlačijo protes-
te. Kontraktorji imajo v pre-
mogovnikih izredne privilegije,
kar zopet povzroča, da manjše
roke superintendentov. Oni do-
be vozove, ko mora individualni
rudar čakati nanje. Včas po-
tegnemo kontraktorji na štiri-
najst dni do \$750 mezd.

Revolte na sejah lokalnih or-
ganizacij niso, nje izrednega
proti kontraktorjem. Prišlo je
še tudi do streljanja na sejah.
Provokatorji so bili podporniki
kontraktorja.

Stavka leta 1920 je trajala
tri mesece. Po končani stavki
so spodbili nekatere kontraktor-
je iz mest Pennsylvania Coal
kompanije. Kontraktno delo je
bilo odpravljeno, ostalo je le še
za odpravo škrovin. Zadržna
tri leta se je pa zopet pričelo u-
peljavati kontraktno delo, ki se
je že toliko razširilo, da zopet
kriči glasno po odpravi.

Velika nezadovoljnost v Indiji

Severni Irci tudi protestirajo
proti novemu sistemu Velike
Britanije.

London, 24. nov. — Britanska
imperijalna konferenca je bila
včeraj zaključena. Medtem ko
si voditelji dominijonov častita-
jo na uspehih, ki so jih dosegli s
pridobitvijo novega statusa, pri-
hajajo glasovi ljutega protesta
iz Ulsterja in Indije.

Ulsterci (severni ali prote-
stanski Irci) se protijo novu-
mu naslovu angleškega kralja,
ki se imenuje "kralj Britanije,
Irske in dominijonov za morjem,
cesar Indije, branitelj vere itd."
Ulsterci pravijo, da to znači, da
oni nimajo več avtonomije in iz-
gleda, da bodo poslani potisnjeni
v Irsko svobodno državo. Na-
cionalisti v Indiji so tudi raska-
čeni, ker Indija ni vključena med
svobodne dominijone.

Mussolini zakuril re- volucijo v Albaniji?

Vstajo vodi škof Fan Noli, bivši
premier. Vstaji porazili vlad-
ne čete.

Belgrad, 25. nov. — Albanske
vladne čete so včeraj odbile re-
belni napad pred Skadrom. Ka-
toliški duhovod don Loro Zako-
je je vodja revolucije. Zakko je
v zvezi s škofom Fan Nolim.
Belgrad, Jugoslavija, 24. nov.
— Revolucija v Albaniji postaja
resna. Dvatisoč vstakov je več-
raj premagalo vladne čete v okoli-
ci Dukačina.

Belgradski listi javljajo, da
vstajo vodi škof Fan Noli, biv-
ši albanski ministrski predsed-
nik in središče revolte je v Za-
dru, kjer so Italijani gospodarji.
Iz Zadra prihaja orožje in stre-
livo za albanske vstake.

Delavski poslanec kaznovan, ker
je govoril stavkarjem.
London, 24. nov. — David
Kirkwood, socialistični poslanec
v parlamentu, je bil včeraj v
Renishaw aretiran in obsojen
na \$125 globe, ker je nagovarjal
rudarje, naj ne gredo nazaj na
delo po sramotnih pogojih.

MUSSOLINI SVOJ LASTNI ATENTATOR!

Ricciotti Garibaldi je raskril
pred francosko policijo fašis-
tanske lopovščine, ki nimajo
para v zgodovini. Nekaj deta-
lov pariske prelaskave.

Pariz, 24. nov. — Dne 4. no-
vembra je francoska tajna poli-
cija aretirala polkovnika Ricciot-
tija Garibaldija, vnuka slavnega
italijanskega revolucionarja, v
Nici. Od tega čveha je bilo še
več pojasnil, kako so francoski
detektivii izsledili Garibaldijeve
špijanske in izdajalske stike s
fašistovskimi poglavarji v Ri-
mu, dočim so nasprotniki fašiz-
ma v Italiji in inozemstvu še
vedno verjeli, da je Garibaldi
velik sovražnik Mussolinija.

Zdaj je pa prišlo na dan, da je
Gabriele d'Annunzio še pred e-
najstimi meseci vadel, kakšno u-
logo da igra Garibaldi v Franci-
ji. Tukaj sledi nekaj izvečkov iz
policijskega zaplanka prelaskave
v Parizu:

Policijski prelaskovalec: Mi im-
amo dokumentarne dokaze, da se
prejeli štiri denarne polij-
latve iz Rima, 50,000, 50,000,
75,000 in 100,000 frankov. Ali
ste prejeli še kaj več? Kaj ste
pobili a tem denarjem? Ali ste
ves ta denar porabili za svab-
ljanje nasprotnikov fašizma
med Italijani v Franciji v roke
fašistov?

Garibaldi: Moj motiv je bil
patriotičen in lojalen protifašis-
tostskemu gibanju. Vi ne boste
nikdar razumeli. Jas sem si la-
mislil to metodo, a katere sem
mogli financirati gibanje proti
onemu, ki me je salagal s de-
narjem. Moje namen je bil pre-
slepiti prispevalce in zaobrniti o-
rožje, ki so mi ga dali v roke,
proti njim.

Prelaskovalec: Vaša izjava se
ne strinja z vašimi čini. Vi ste
izdali in izročili fašistom v Ita-
liji več kot 5000 oseb, ki so bile
v Franciji. Vi niste navedli niti
enega dejanja, ki bi potrdilo va-
so trditve.

(Tukaj sledi Garibaldijev od-
govor, katerega pa policija sda-
je neče objaviti. Nato je prišla
na vrsto epizoda atentata na
Mussolinija, katerega je izvrši-
la miss Gibson v aprilu t. l.)

Prelaskovalec: Kaj vam je
znano o tem atentatu?

Garibaldi: Načrt za atentat
je naredil italijanski poslanec,
ko me je enkrat obiskal.

Prelaskovalec: Katere pripad-
nosti je ta poslanec, fašistovske
ali protifašistovske?

Garibaldi: Zagrizen fašist.
Povedal mi je, da je miss Gibson
njegova prijateljica in da jo
lahko pridobi za dejanje. Posla-
nec (ime je zamolčano) je re-
kel, da vsak dan sreča Gibsono-
vo v vrtovih Pincio. Pridobil jo
na ta način, da ji pokazal sliko
Mussolinija in sugeriral, da je
Mussolini zločinec in tiran. Nato
ji sugeriral, da je Bog odločil
njo, da kasnuje zločina. V roko
ji potisne revolver, nabavna s
praznimi naboji in ji reče: "Po-
jdi in stori! Saj veš, kaj imaš
storiti. Bog hoče tako." Tako
se je tudi zgodilo.

Garibaldi je nato razodel, da
je bil Lucettijev bombni atenta-
t z dne 11. septembra t. l. tu-
di aranžiran. Lucetti je dobil
bombo, ki je bila neškodljiva in
fašisti so nanj pazili, da je res
zagnal bombo v Mussolinijev av-
tomobil kakor mu je bilo naroče-
no.

Tu je Garibaldi dejal, da je
Mussolini natanko vedel na vse
našt.

Nato se je izpraševanje suka-
lo okoli zadnjega atentata v Bo-
logni, ko je 15letni deček streljal
na Mussolinija in množica fašis-
tov je potem dečka linčala.

Garibaldi je izpovedal, da je
bil tudi ta atentat aranžiran.
Fašisti so celo tedno vadili de-
čka, kako mora streljati. Tudi to-
pot je bil revolver nabavna s
praznimi naboji!

Kitajski revolucije- narji pojačili armado

Bivši zaveznik militarista Vu-
pejfuja se je pridružil s 50-
000 vojakov kantonski ljudski
armadi.

Hankov, Kitajsko, 24. nov. —
Brzojavka iz Čangae se glasi, da
je general Jangsen, bivši zave-
znik maršala Vupejfuja, ki kon-
trolira zapadno stran provinc
Hupeh in vzhodno stran provin-
ce Szečuan, definitivno prestopil
k revolucionarjem. Jangsen ima
50,000 vojakov, ki se zdaj pri-
ključijo kantonski ljudski ar-
madi.

Ta dogodek pomeni, da je re-
volucionarna stranka kuuming-
tang zdaj dobila obe omejeni
provinci pod svojo oblast, dočim
je Vupejfu izgubil močno za-
slombo.

Stavka filmskih de- lavcev v Los Angelesu

3500 delavcev zastavka prihod-
njo sredo.

Los Angeles, Cal. — J. Boek,
tajnik štirih strokovnih unij
filmskih delavcev v ateljih v
Hollywoodu, je izjavil v torek
zvečer, da 3500 delavcev zastav-
ka 1. decembra, ako filmske
družbe do tega časa ne priznajo
zaprete delavnice.

TORNADO UHIL 36 OSER.

Little Rock, Ark. — Silni ve-
trovni vrtilci, ki so na Zahvalni
dan divjali v Arkansasu, Mis-
souriju, Louisiani in Oklahomi,
so po prvih poročilih ubili 36
ljudi. Največ mrtvih je v He-
ber Springsu, Ark. Še sto oseb
je ranjenih.

KRASIN UMRL.

London, 25. nov. — Leonid
Krasin, ruski sovjetski poslanik
v Londonu, je včeraj umrl.

Dom za vdove v Turčiji.

Carigrad, 24. nov. — V Carigra-
du je bil otvorjen dom za vdove,
prvi zavod te vrste v Turčiji.

2

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena glasilov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Clairo \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s tem: "PROSVETA" 8557-59 St. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT" Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Oct. 31. 1926) poleg valjga imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Prosimo je pravočasno, da se vam ne ustavi list.

STAVKA BRITSKIH RUDARJEV.

Stavka britskih rudarjev je končala s porazom za rudarje. Rudarji so izgubili narodno pogodbo. Izgubili so na skrajšanem delavniku in na mezdi.

Kakšne bodo posledice te stavke? Prvi naval od strani mednarodnih kapitalistov in bankirjev bo prišel na rudarje v drugih deželah in nato na delavce vsega sveta v drugih industrijah.

Delavski listi so naglašali, da je stavka britskih rudarjev strateškega pomena, ker je od izida te stavke odvisno, ako preidejo mednarodni bankirji in kapitalisti v ofenzivo proti rudarjem in drugim delavcem vsega sveta.

Ker je bila stavka strateškega pomena za delavstvo vsega sveta, je bila dolžnost delavstva vsega sveta tako uspešno podpirati stavkarje, da stavka konča z uspehom za rudarje.

V stavki je bilo prizadetih milijon rudarjev z družinami vred. Samoodsebe se razume, da taka stavka potrebuje zelo izdatne mednarodne podpore, da konča z zmago za delavce. Za silo prehranjevati milijon rudarjev z njihovimi družinami vred, ni nobena igrača.

Recimo, da je za prehranitev tako številne armade skozi devet in dvajset tednov potrebnih najmanj sto milijonov dolarjev. Ta vsota ni pretirana, dasiravno se bo marsikateremu delavcu zdela visoka. Sto milijonov dolarjev pomeni za en milijon rudarjev sto dolarjev podpore za devet in dvajset tednov za vsakega rudarja. Ampak te minimalne podpore za britske rudarje ni bilo.

Delavski listi vseh narodov so apelirali na strokovno organizirano delavstvo, da naj pomaga britskemu članstvu, če ne, bo stavka izgubljena. Največ podpore za britske rudarje je prišlo iz Rusije in sliči se, da je bilo najmanj podpore iz Amerike, dasiravno bi jo lahko največ poslali ameriški delavci, ako se podpora meri po zaslužku delavcev.

V Ameriški delavski federaciji je organiziranih več ko dva milijona delavcev. Železničarske organizacije prometnih uslužbencev so zunaj Ameriške delavske federacije. Poleg je pa še nekaj neodvisnih organizacij delavskih, tako da se lahko reče, da je v Ameriki vseh strokovno organiziranih delavcev nad tri milijone ali pa blizu štiri milijone. Avstralija ima organiziranih petdeset odstotkov vsega delavstva. Tudi Kanada ima lepo število strokovno organiziranih delavcev. To so dežele, v katerih je zaslužek delavcev najvišji in iz katerih bi lahko prišlo največ podpore. Samo ameriški delavci bi lahko darovali dvajset milijonov v podporo britskim rudarjem skozi devet in dvajset tednov. Povprečno ne bi prišlo na delavca niti po 25 centov na teden. Ali teh povprečnih 25 centov na delavca ni bilo na teden; podpora, ki so jo dali ameriški delavci, ne znese niti pet centov povprečno na delavca na teden.

Ko so bili zastopniki britskih rudarjev v Ameriki in na shodih pojasnjevali položaj britskih rudarjev, je bilo navdušenje veliko; ko so pa zastopniki britskih rudarjev odšli in se vrnili v Britanijo, je pa ostalo le pri navdušenju.

Delavci, ali bomo zopet tako mlačni, ko mogoče zastavljajo ameriški rudarji dne prvega aprila prihodnjega leta? Ali bomo zopet tiščali žepa, ko bodo ameriški rudarji potrebovali pomoči in gledali mirno, kako se ameriški rudarji bojujejo proti dobro organiziranim kapitalistom? Ali bomo zanje imeli samo simpatije, podpore pa malo ali nobene?

Tudi stavka ameriških rudarjev na polju mehkega premoga prihodnje spomlad je za ameriške delavce velikega strateškega pomena. Ako bodo ameriški rudarji poraženi, bo ameriškim kapitalistom in bankirjem zrastle greben in naskočili bodo vrste organiziranih delavcev v drugih industrijah.

Ce je stavka velikih delavskih skupin izgubljena zaradi pomanjkanja podpore stavkujočim, tedaj moramo delavci najprvo kritizirati sami sebe, ker smo bili mlačni, ko je prišel klic od stavkujočih bratov za podporo. Kadar se bo delavstvo zavedalo, če stavkujoči bratje kličejo na

PROSVETA

pomoč, da morajo to pomoč dati edino le delavci, kajti jasno je, da kapitalisti ne bodo podpirali stavkarjev, le tedaj je upanje, da delavske stavke ne bodo končavale več s porazom.

Šole vabijo starše na obisk

V Ameriki imamo društva učiteljev in staršev šolske dece, takozvane Parent-Teacher Associations, katerih naloga je ožji stik med tema obema činiteljeva otroške vzgoje. Da je najpožje sodelovanje šole in staršev v vseh vprašanih vzgoje otrok največje koristi, o tem menda ni treba tritati besed. V svrhu večjega stika med šolo in starši se vrši neprestana propaganda in za istim ciljem gre prireditelj takozvanih "Open School Weeks", ki se vršijo sedaj v mnogih ameriških mestih.

V mestu New Yorku, na primer je bil drugi teden novembra posvečen temu namenu. V teh dneh so šole otvorile svoja vrata staršem in jih vse povabile, naj pridejo ogledat si šole in prisostvovati poduku, da vidijo svoje otroke pri delu. Starši so se odvalili temu vabilu v velikanskem številu.

Tudi v drugih mestih vabijo šole starše na obisk. Priporočamo vsem staršem, naj se odzovejo temu vabilu, kadar jim otrok pove o tem. Tu bo ista mati ali oče imela priliko ogledati si organizacijo moderne ljudske šole in se osebno seznaniti z ravnateljem šole ter z učitelji otroka. Videli boste svojega otroka pri delu, opazili njegov razvoj, slišali, kaj vam učitelj pravi o njem in razpravljali z njimi morebitne težkoče. Tak stik pospešuje boljše sodelovanje, ki je neprecenljive vrednosti za vzgojo otroka.

Obenem se vrši agitacija za večjanje vseh staršev v organizacije staršev in učiteljev.

Kako se čim dalje bolj čuti potreba po ožkem sodelovanju šole in staršev, je značilno iz sugestije nekega znanega angleškega vzgojitelja, ki predlaga, da poleg stalnih poročil s strani šole na starše, kakor jih že imamo, naj se uvedejo tudi stalna poročila s strani staršev na šolo. Starši naj bi poročali šoli o zdravju otroka da-li se kdaj pritožuje o kakih slabostih, koliko spi, kdaj vstaja in kdaj gre spat, koliko dolgo se doma uči, kaj čita doma poleg šolskih knjig, da-li so starši opazili kako spremembo v njegovih navadah in nagibih, da-li se kaj privatno uči, da-li hodi rad v šolo, in se končno starši naprosijo, da-li imajo kaj priporočati ali nasvetovati.

V mestu New York so tekom "Open Week School" razdelili čez pol milijona brošuric pod naslovom "Home Work for Parents". V njih so navedeni enostavni in koristni nasveti za starše, da se jim olajša sodelovanje pri vzgoji otroka. — F. L. I. S.

Kaj pomeni zoniranje

V Ameriki dostikrat ališimo o zoniranih mestih (zoned city), o residenčnih zonah, tovarniških, trgovinskih zonah itd. Vprašanje zone je zlasti važno za človeka, ki si hoče kupiti hišo. Zoniranje pomeni razdelitev mesta ali nasebine v posebne okraje, glede katerih veljajo neke omejitve glede gradnje nekaterih vrst poslopij oziroma glede izvrševanje nekaterih obit. V zoniranem mestu so zone, ki so rezervirane za stanovanja oziroma za trgovino ali za tovarništvo. Naredbe o zonah predpisujejo, da se nekatera poslopja smejo graditi le v določenem delu mesta. Tako se v residenčni zoni smejo graditi le stanovanjska poslopja — nebotičnike za pisarne ali tovarne se ne smejo tam zgraditi. V drugih se smejo le graditi male privatne hiše. Ravno tako se stanovanjska hiša ne sme vrniti v zone, ki so rezervirane za trgovska ali tovarniška poslopja.

Koristi zoniranja so različne. Zoniranje stabilizira vrednost nepremičnin. Ako se štacune vrtajo med privatne hiše in ako tovarne in javne garaže postanejo sosedje stanovanjskih po-

PROSVETA

Fašizem je živjal

Po atentatu v Bologni je Mussolini napovedal tako vrsto represivnih odredb, ki naj bi zasigurali v Italiji večni svetosti fašizmu. Te odredbe so sedaj poznane, in iz njih lahko sklepamo, da je danes v Italiji pravzaprav le vnaprejšnja katastrofa, da je prekosila carizem in njegove reakcionarne metode. In da si vendar fašistovska vlada s tem ni zasigurala večne moči in slave.

Po fašistovskih odredbah se je uvedla v Italiji smrtna kazen, deportacija, vohunjenje in zasledovanje vsakega nasprotnika fašizma, še več, vsakega nefasista se smatra za sovražnika režima in se obsodi, zatrla se je vse nasprotno čustvo in organizacije, sestavljale liste talcev, in kar je glavno: za rad in mir in širjenje fašistovskega prepričanja skrbje fašistovski tolp, ki plenijo, zaigajo, prepeajo in more lepo naprej. Take strahovlade, kakor je uvedena danes v Italiji, ni še bilo nikjer, in le, če upoštevamo progresivno blaznost vlade in njenih tolp, si moremo nekoliko pojasniti te gorostasnosti.

Pa vendar na bo niti to rešilo fašizma in Mussolinija in vse ostale zločince in ubijalce, kajti hla to ekstremno reakcionarno, "skrajno nedolovsko" me re pričajo, da bo fašizma kmalu konec. Vladi in režimu, ki sta res močna, ne posegata po takih sredstvih.

In da je obtem fašizem tudi do mozga propadel in korumpiran, nam priča naš slučaj Ricci-Ostija Garibaldi, ki ga je Mussolini plačeval, da je spioniral med italijanskimi revolucionarnimi emigranti, organiziral namišljene atentate na Mussolinija in izsiljal Francoja in Spanjo. Francoska policija ga je razkrinkala in zaprla tudi zato, da dokáže, koliko je dati na Mussolinijeve čevkarije o rovarstvu Francoise.

Smrtna kazen, linčanje, deportacije, pogromi, usmrti in agent-provokaterstvo—to so edine in poslednje vrline fašizma!

Da bo propast fašizma vredna te slave, ni dvoma.

Zahvalni dan

Dne 5. novembra, zadnjega četrtka povembra so širom Združenih držav praznovali Zahvalni dan—Thanksgiving day.

Ta praznik je povsem ameriškega značaja. Toda navada, da je se kak dan v letu posvečal zahvalni pobožnosti za prejete dobroto, je prastara v vseh narodih, toliko krščanskih, kolikor poganskih. Ali razum židovskega praznovanja dočetkov je le ameriški narod redno dočelo vsako leto Zahvalni dan. Zato je tak praznik neka ameriška posebnost.

Prvi Zahvalni dan v Novem svetu je bil praznovan l. 1621, in sicer v Plymouthu ob obali Cape Cod zaliva, leto potem ko so se prvi naseljenci — pilgrimci — tam naselili. Njihova prva zima v novi deželi je bila tragična; 46 izmed 101 naseljencev je umrlo. Vsi so trpeli od gladi, boleznih in strahu pred Indijanci. Njihova skupna hiša je zgorela do tal in malone so vsi umrli. Vendar niso obupali. V prvi spomladi so zorali ledino in nasejali. V naslednji jeseni so spravili žetev iz dvajsetih akrov koruze in šestih akrov ječmena in graha. Blizu nasebine so našli jelene in drugo divjačino v izobilju, stali pa mnogo divjih puranov. Veseli nad takim uspehom po prvotnem trpljenju so dočeli, naj se priredi zahvalna slavnost. Guverner kolonije je odposlal štiri moše na pičji lov, da nalovijo zadosti mesa za slavnostno pojedino. Povabili so k slavnosti tudi kralja Indijancev, Mamasoyta, ki je prišel skupaj z devetdesetorico izmed svojih solemenjakov in bili so pogosteni tri dni. Pilgrimci so pač imeli tehten razlog za hvalečnost napram Indijancem, kajti to so jim pokazali, kaj je koruza in kako se seje in obdeluje. Evropa tedaj ni še znala za koruzo.

Po tej prvi doletvini so se

PETEK, 26. NOVEMBRA.

ZARKOMET

Ali smo se?

Včeraj smo se zahvalili za prosperiteto. Jaz sem iskal onega, ki prejema zahvale, pa ga ni bilo doma. Počakati bo treba do drugega leta.

Dragi moj katoliški brat — če ti žena je na poti in bi rad spet fantoval, pojdi k sveti Roti, pojdi k sveti Roti — in takoj povej: Vzel sem Rozo po pomoti!

Ropanje grobov.

Iz Rima poročajo, da fašisti sprejemajo slavne mrlice za svoje častne člane. Na ta način so upisali Kristofa Kolumba, Amerigo Vespuccija, Marca Pola in druge zgodovinske osebe, ki so v svojem življenju najmanj sanjale o fašizmu.

Ako fašisti že hočejo imeti stare mrlice na svoji častni listi, naj sprajmejo sledeče:

Kajin, Judež Iskariot, Kaligula, Atila, Aleksander VI., Cezar Borgia, Tomaž Hren (patron sežigalcev slovenskih knjig), papežinja Ivana, Torquemada, I. van Groen in kapitan Kidd.

Poleg teh je na stotine drugih, ki so še slabši.

Nov čikaški problem.

V čikaški mestni zbornici bodo zdaj sklepali, kako dolgo mora biti žensko krilo od kolena dol. To je silno potrebno, kajti v zvezi s tem prečim problemom je "subway".

Chicago je veliko železniško križišče in k nam večkrat zaide kak "pig man" ali kaka "pig woman". Honest!

Črne je udaril v črno, haha!

Čehnji Zarkomet! Reverend Černe vzelej zadene v črno! Vaj tako pravi sam v 224. št. A. S., kjer odgovarja na poziv uredništva Prosvete. Vse je povedal, samo tistega ne, kar se od njega zahteva, namreč, da navede, pri kateri jednoti pobirajo gl. odborniki "komišen". Zdaj pravi, da "komišen" se dobi in naj njemu dokažejo, da se ne dobi. Ker je to vedel samo on — se mu lepo zahvaljuje. Obenem ga pozivamo, če misli, da je med onimi, ki dobijo "komišen", tudi gl. odbor S. N. P. J., naj to brez strahu pove. Ker Černe ljubi člane S. N. P. J., gotovo to stori. In prav hitro naj pride s dokazi na dan, ker lahko se zgodi (česar mu pa ne želimo, ker je fejsť fant), da ne nadoma umrje in pride drugi pa poreče: "Černe je vedel, ker pa ni hotel delati troubla, je molčal!" — Miha Mihatov, Terre Haute, Ind.

Ali nismo velikodušni?

Ker smo vsi bratje in se ljubimo, smo silno radodarni z denarjem, ki ni naš. Pa dajmo vi predlagati. Jaz predlagam, da se iz fonda, ki je bil nabran za alepce, pokloni \$10,000 onim revetem, katerim je voda odnesla žage, mline in tovarne.

Kakor hočejo.

Na Zarkometovo vprašanje, kdo da bo prihodnji predsednik Združenih držav, odgovarjam — čeprav sem zdaj precej zaposlen v rudniku — da bo kapitalistični sluga, pa naj bo demokrat ali republikanec. Tako hoče večina, ki je brezbržna in ki rajši posluša kompanijske lakeje in špijone, črno gardo in provokatorske lažirevolucionarje. Dokler slepa večina slepo voli, bo imela predsednika, ki bo zanj tudi slep in gluhomem. — Rudar iz Virdena, Ill.

K. T. B.

Vesti iz Jugoslavije

KLERIKALIZEM V SLOVENIJI.

Ne bodite naivni! Klerikalna stranka v Sloveniji je močna in ima med narodom vpliv iz dveh glavnih vzrokov. To priznamo in bedaki bi bili, če bi to dejstvo hoteli tajiti.

Politična stranka klerikalna naslanja svoj vpliv na verska čustva naroda, čeprav politika in vera nista kdovekako v sorodstvu. Za to stranko pač delajo duhovniki, ki širijo katoliške nauke, ker dobro vedo, da vera sama še ni rešitev socialnega vprašanja samega ter da bodo le tedaj kaj veljali, če bodo imeli tudi v državi kot politična stranka odločilen vpliv. V Avstriji je bilo to lahko, ker so bili vedno lahko vladna stranka, v sedanji državi pa je to težje, ker država ni katoliška, kakor je bila Avstrija.

Samostojni demokrati v verskem oziru niso imeli nobenih pomislekov proti režimskemu hlapčevanju, pa tudi politično ne, ker so rabili politično zaslombo, ki je med narodom niso imeli, in pa ker so rabili tudi pomoči za svoje "mahinacije", katerih so izvedli po prevratu lepo številu.

Jasno je, da so bili a tem pogani klerikalci v opoziciji, kjer so morali sestaviti razne postulate, če so hoteli doma ohraniti vpliv. Zahtevali so avtonomijo, zenačenje davkov ter mnogo drugih koncesij za svoje šole, duhovščino itd.

Pri vsem tem so jim pa demokrati kakor nalašč prinašali sijajne prilike, v katerih so se klerikalci udeleževali kot opozicijska stranka.

Spomnimo se na umor v Trbovljah, na umor v Ljubljani pred pošto, na reduciranje uradništva, na zniževanje pokojnin, oziroma opustitev prevredbe na novo vrednost. V vseh teh vprašanjih so bili demokrati na strani krivcev. Vse, kar so storili proti klerikalcem je bilo to, da so srbski buržuaziji pripovedovali, kako veliki sovražniki Srbov, države, ustave itd., so klerikalci. V tem pogledu so vršili vlogo tistega, ki sila hudiča na steno. In vse to je prav dobro služilo režimski buržuaziji, da je delala, kar je hotela, samostojnim demokratom pa, da so delali doma, kar so hoteli in uganjali orgije po svoje.

Zaradi teh razmer se torej ni treba prav nič čuditi, če ima klerikalizem v Sloveniji še tako moč, kakršno ima, ker glavno krivdo na vsem nosijo vendar le samostojni demokrati.

Slovenski klerikalci so v tej državi skoro vse čas v opoziciji. Režim sam jim je nudil vedno dovolj povoda, da so vodili sicer večinoma z meščanskega stališča stvarno opozicijo; poleg tega se jim je pa nudila ob trbovljskem umoru, ob raznih korupcijskih aferah, razpravah o davčnem sistemu itd. prilika, da so si napravili politično in moralno reklamo. Vsa ta vprašanja so bila moralno in politično tako važna, da so prepričani tudi vsa verska vprašanja, ter da se je zdelo narodu naravnost šmešno, če bi hotel kdo voditi boj proti črniemu rimskemu klerikalizmu.

In te razmere so ustvarili s svojim ravnanjem naši ljubi demokrati, ki ne poznajo niti meščanske politike, marveč le svoj lastni Ego.

Ta zgodovinska napaka bo še dolgo tepla naše ljudstvo.

Političen boj proti klerikalizmu v Sloveniji je torej težak zaradi napak, ki jih je zakrivila takozvana "svobodomiselna" buržuazija. Mi se zavedamo, da so klerikalci to neumnost demokratov politično izrazili v svojem namenu. Vemo tudi, da je treba voditi boj proti klerikalizmu, toda začeti in delati je med klerikalci in demokratmi vendar ni razlike. Po svojih tendencah in načrtih sta obe stranki meščanski, z izrazito kapitalistično mentaliteto, če se tudi tu in tam olepšata s pavovim perjem. ("Delavska Politika")

Karl Rosman umrl. Dne 7. novembra je umrl v Novem mestu po daljšem bolehanju mnogoletni tamkajšnji mestni župan Karel Rosman, star 44 let. Zadel ga je kap in je bil takoj mrtav.

Zadnja povodenj v Kranju ni napravila povsod tako velike škode, kakor se je prvotno poročalo. Zlasti netočna so bila poročila o milijonski škodi, ki je zadela tekstilno tovarnico Jugoslovskega v Kranju. Sava je poplavlila osobito oni tovarniški teren, na katerem se nahajajo stanovanjske hiše in ki je dokaj nižji kakor svet, na katerem stoji prava tovarniška poslopja. V stanovanjskih hišah je nastopila voda do visokega pritiska, v tovarniških poslopih pa samo mestoma po par cm visoko, dočim zaloge sirovin voda sploh ni dosegla, ker so bile v skladiščih, ki leže precej višje kot tovarniška poslopja. K sreči je voda iz tovarniških poslopih že po par urah odtekla, tako, da se je lahko začelo s čiščenjem blata, ki ga je voda nanesla. Delo v tovarnah je počivalo le čez praznike, ko se itak ne bi redno obratovalo; vendar so se prazniki porabili za to, da se je tovarna očistila in da je mogla takoj po prazniških početi z rednim obratom kakršen je bil pred poplavo. Glavna škoda katero trpi Jugoslovska, obstoji v tem, da je voda odplavila večjo množino pripravljene stavbnega materiala in v tem, da je voda stavbe zlasti stanovanjske hiše precej poškodovala.

Zopet požar v Predosoljah. V noči od 7. na 8. novembra je zopet gorelo v Predosoljah, kjer imajo skoro vsak teden požar. To pot sta pogorela župnikova spodarska poslopja in hlev. Živino so še pravočasno rešili.

Smrtna kosa. V Lipnici pri Podnatu je umrl 9. t. m. bivši posestnik mlina in žage Blaž Lotrič. V Polzeli je umrla Marija Dolinar, soproga gostilničarja in posestnika Iv. Dolinarja.

Spačeni Strossmayer. Josipu Juriju Strossmayerju, djakovaškemu biskupu, so odkrili v Zagrebu spomenik, ki je sicer delo znanega jugoslovskega kiparja Meštrovića, ki pa po želji arzenzerjev predstavlja Strossmayerja prej kot katoliškega škofa, ki blagoslovilja svoje vernike, kakor pa velikega in svobodoljubnega Strossmayerja, borca za narodno protuberjenje in združitev. Strossmayer ni bil toliko katoliški svečenik, dasi je po svoji naobrazenosti in po svojih silnih govorniških vrlinah, — veljal v Rimu kot najboljši katoliški propovednik in najslajnejši latinist svojega časa — zivljal precejšen ugled tudi v krogih visoke cerkvene hierarhije. On je bil predvsem javni delavec in markantno, iz nacionalnega stališča, je zlasti njegovo delo kot produbitelj in kulturni organizator hrvaškega naroda v dobi najhujše madžaronске strahovlade. Zagrebška akademika znanosti, s katero je bil pavzaprav postavljen temelj prvi moderni hrvaški univerzi, je njegovo delo, in njegovo delo so več ali manj vse pomembnejše kulturne ustanove na Hrvaški. — Strossmayer, ki je bil sin v Djakovcu naseljenega gorljiveavstrijskega prekupčevalca s konji, pa ni delal le za politično in kulturno protuberjenje — razume se v meščansko-nacionalnem smislu — hrvaškega naroda; on je bil po vsem svojem političnem naziranjju Jugoslovan, velik prijatelj Srbije in kneza Mihajla, v splošnem pa vnet obduovalac znanega angleškega liberalnega reformatorja in državnika Gladstone, s katerim je bil v ozkih prijateljskih zvezah. Po vsem tem je bilo pričakovati, da bodo ukorenitelji spomenika dali mu nifistacijo in tudi spomeniku samemu jugoslovskega patriotični karakter, ki bo odgovarjal narodnim nazorom in delu Strossmayerja. Toliko bolj se Radićem vred prijatelji skupne vlade, srbskih radikalov, narodnega sporazuma itd. Pa se je zgodilo baš narobe. Spomeniku in svečanosti odkritja so dali po-

IZ PRIMORJA

Nadškof Sedej v Trzinu. Tržaško fašistovsko glasilo "Il Popolo di Trieste" je naznanilo, da pride goriški nadškof dr. Sedej v Trzin in da se mu pripravljajo slovesen sprejem. Tako se je tudi res zgodilo. Nadškof je birmal 350 otrok. Posetili so ga poveljniki ladje "Dardanelli" podprefekt, fašistovski politični tajnik, pretor itd. V župnišću je bil obred, katerega so se udeležili zastopniki oblasti. Nadškof je v svojem govoru pokazal svoje zadovoljstvo s sprejemom in veselje, da vlada med civilno in cerkveno oblastjo tako lepa harmonija, s katero se pospeši moralni in gospodarski napredek industrijskega Trzica. Obšodil je atentat na Mussolinija; božja previdnost naj ga obvaruje v korist Italije še dolgo časa. Popoldne si je nadškof v spremstvu oblastnih zaupnikov ogledal z avtom Gorico.

Orožniška inspekcijaka služba okoli Trzica je poostrena. Nepristano preslakuje vasi v okolici, atikajo po gostilnah in u-stavljajo ljudi na cesti. V par dneh so preiskali 247 "sumljivih" oseb. V Trzinu je veliko število delavcev, ki stanujejo tu-dij v okolinskih hišah. Oblasti išče komuniste in sovversive.

Po Istri bodo nabirali denar za družbo "Dante Allighieri". 300.000 je prebivalcev. Vaak naj da pet centimov pa se bo nabrala lepa vsota, iz katere se bodo obdarovali koncem leta oni otroci, ki se bodo najbolj priučili italijanščine. Naš Istran naj plačuje družbo, ki bo hitelo potujočevati njegove otroke!

Se enkrat pohvaljeni Kraševci. Predno je odpotoval tržaški fašistovski komisar Barduzzi v Rim, se je spomnil fašija v Sežani in je tajniku Grazzioliju sporočil svoje zadovoljnost in pohvalo, ker so kraški udeležniki fašistovske proslave v Tratu pokazali tako slajno disciplino in red.

Barduzzi odobrava požig Narodnega doma v Tratu. Komisar tržaškega fašizma on. Carlo Barduzzi se je ob sprejetju vodstva fašistovskega lista "Popolo di Trieste" spomnil tudi na on. Giunto in mu poslal brzojavko v Rim, v kateri omenja, da je pričel izhajati list takrat, ko je vršil Giujnta v Tratu "pravično in zmaganostno bitko proti komunistični in slovenski predrznosti". Brzojavka je bila objavljena v petek 5. t. m., torej takoj po izgredu fašistov proti Slovincem v Gorici! Ali ne zveni kot spodbuda za nove naskoke na Slovence? Ali ni že dovolj italijanske sramote?

Makaroni v žepih nabornikov. Iz Mirna je šlo v Gorico na nabor 17 fantov. Med potjo so kupili za 5 lir makaronov in jih porazdelili med seboj tako, da je nekolkio makaronov štrlelo iz pravega žepa vsakega nabornika. Ko so prišli v mesto mimo tribunala, jih je ustavil in aretirai orožniški maršal.

Pred poroto v Gorici se je vršila razprava proti Mirku Sloku 27 let staremu, doma iz Rodika, in proti 26letnemu Lovru Vovku iz Ospa. Obtožena sta, da sta leta 1921. grozila s smrtjo Mariji Miheli v Rihembergu, ki ji ukradla raznih reči v vrednosti 10.000 lir, da sta oropala Frana Kodriča, da sta ustrelila Frana Birso, da sta streljala na orožnike, ki so ju zasledovali in povzročila smrt orožnika Picchi-ja in da sta nosila revolverje brez dovoljenja. Na sled se jima je prišlo po raznih sodnih spisih. Skok in Vovk pa se nahajata, kdo ve kje. Sestavljena je bila obtožnica, ne da bi bila zaslišana. Razprava se je izvršila v odsotnosti obtožencev. Obsojena sta: Skok na dosmrtno ječo z desetimi leti samotne celice in Vovk na 30 let zapora s petletno samotno celico.

vsem hrvaški in povrh še ultramontansko katoliški značaj. Pa se je toliko opevana slavnost izpreverila v separatistično in reakcionarno manifestacijo, in po naših slavlinih in za vsenarodne potrebe in svetinje skrbnih novinah se sedaj ogorčeno piše, da se je s to manifestacijo fašificiralo Strossmayerja in osramotilo njegovo ime...

Banka OROPANA NA ZAPADU. Tolovaji odnesli \$10.000. Oakland, Cal. — Dva mlada tolovaja z nezakritimi obrazi sta oropala banko v Richmondu za deset tisoč dolarjev. Bila je večidel gotovina.

Officialni Washington

se je globoko oddahnil

Kajti Mariji se mudi domov in odpovednja je nadaljno potovanje po Ameriki.

Washington, D. C. — Officialni Washington diha zdaj lažje. Rumunska Marija je odpovedala svoje nadaljno potovanje po Ameriki in se ji mudi domov.

Njen prihod ni bil nikdar zaželen. Pričakovali so, da nastanejo demonstracije proti ali kot predstavnici režima srednjeveške podivjanosti. Razočaralo jih je samo to, da so se balkanski delavci v tej deželi tako malo brigali za njeno navzočnost.

Diplomatični uradniki, ki so poznali Marijo in njeno rumunsko spremstvo, so bili pripravljani na zasmeševanje v časopisju, ki je sledilo, ko je bilo odkrito, da je prodala vsako "koncesijo", ki je bila združena s njem obiskom. Bila je posvarjena, naj nikdar ne žali tiska, ako upa, da bo njena mislija dobro uspela. Marija se je odločila, da tudi to tvega in sprejme pripravljati denar. Washington sodi, da je Marija storila zelo slabo nalogo kraljevaštva z nedostojnim kazanjem lakomnosti.

Pomorski strojalki zahtevajo višje mezdo

Oni zahtevajo tako visoko me-zdo, kot je na vladnih ladjah. Razlika znaša od \$20 do \$45 na mesec.

New York, N. Y. — Pomorski strojniki zahtevajo, da se njih meza za toliko povisa, da bo tako visoka, kot je prejemale strojniki na ladjah, ki jih obra-tuje plovbeni odbor. Razlika v mezi znaša mesečno od \$20 do \$45. Pomorski strojniki zapu-ščajo privatne trgovske ladje in si poličejo delo na suhem. Mezo so povisale od \$15 do \$25 naslednje parobrodne druž-be: Bull, Garland, Transmarine, Portorico, Munson, Newtex, Mystic, Boston Colliers in Union Sulphur. Na parnikih za pre-važanje petroleja plačajo isto mezo kot na vladnih parnikih, izjemo tvorijo Vacuum Oil kom-panija. Nekateri strojniki pri-poročajo, da se povisa vozni-na, tako da bodo privatne družbe lahko povisale mezo.

Razstrelbe v rud-nih in tovarnah

Večje število rudarjev in drugih delavcev je doživelo krvave div-ljanske zahtevalne dane. Deset ubitih v Kanadi, trije v De-troitu, dva v Kaliforniji in eden v Springfieldu, Ill.

Springfield, Ill. — Eksplozija prahu v premogovniku B, last-nina Citizens' Coal Co., šest mil-jonov dolarjev, je v torku ogrozila življenje 150 rudarjem, ki so komaj ušli. Eden rudar, William Cunningham, je bil ubit.

Lethbridge, Alberta, Kanada. — Eksplozija plina, ki se je pri-betila 23. t. m. v premogovniku McGillivray Creeku, je ubila de-set rudarjev.

Napa, Cal. — Eksplozija dina-mita v tukajšnjem starem rud-niku živega srebra Corona je v torku ubila dva rudarja.

Detroit, Mich. — Razstrelba v tovarni American Blower Works zadnji torek je umrla tri de-lavce. Več drugih je bilo ranje-nih.

Charleston, W. Va. — Dva ru-darja, ki sta se zadnji nedeljo izgubila v zapuščenem pre-mogovniku v tukajšnji bližini, sta bila v torku rešena. Moštvo ju je našlo eno miljo daleč od ustja jame.

BANKA OROPANA NA ZAPADU.

Tolovaji odnesli \$10.000. Oakland, Cal. — Dva mlada tolovaja z nezakritimi obrazi sta oropala banko v Richmondu za deset tisoč dolarjev. Bila je večidel gotovina.

Veleporota ni obtožila

strojevodje Smitha

Obtožilni material ni smatrala za zadosten. — Takoj po ne-zgodbi so kapitalistični dnevniki kritični: "Križajte stroje-vodja!"

Chicago, Ill. — Naši čitatelji se še spominajo železnike ne-zgode, ki se je dogodila letos, ko je strojevodja Louis J. Smith, član Bratovščine železnških strojevodj, vodil na Delavski praznik vlak, ki je udaril v drug vlak. Nesreča se je dogodila na Chicagu & Northwestern želez-nici. Ubitih je bilo sedem oseb in veliko je bilo ranjenih. Pro-sveta je prinesla daljše poročilo o ne-zgodbi in članek, ki je poja-njeval, da je bil star in obrabljen material in da je bil promet da je krivdo za nezgodo iskati omenjenega dneva izredno velik, drugje, in ne v strojevodju.

Kapitalistični dnevniki so pri-neali vesti, ki so bile zavite in so govorile, da je nezgoda po-vzročili strojevodja.

Prav nič niso ti dnevniki na-glašali, da so bile saviore slabe, vozovi iz lesa in promet izredno velik. Strojevodja je prišel se-veda pred veleporoto. Ali vele-porota je umaknila proti njemu pet obtožb zaradi uboja, ker do-kazi ne opravičujejo obtožbe proti strojevodju.

Ta izrek veleporote šele odpi-ra pot ponezarečnim potnikom in sorodnikom ubitih potnikov za odškodninske tožbe.

Ampak vest, da veleporota ni obtožila strojevodja uboja, ni prišla na prvo stran v kapitali-stičnih dnevnikih. Bila je pri-bližena na notranjih straneh in ob-dana s oglas. Obtožbe proti strojevodju so pa bile na prvi strani, da jih je lahko vsak či-tal.

ILLINOISKI BANKIRJI VZD-RUŽEJO SVOJO PRIVATNO ARMADO.

Oborožena je s modernim oro-žjem in celo s strupenimi plini. — Armada je baje namenje-na za bančne roparje. — Proti aleparskim bankirjem še ban-kijski niso ukrenili ostrih ed-redb.

Chicago, Ill. — Kdo je gospo-dar v državi Illinois? Zadnji te-den so delili privatni armadi, ki jo vzdržujejo privatni bankirji, orožje. V okraju Cook, v katerem se nahaja Chicago, šteje ta armada, ki ni nikomur odgovor-na, sto tri moše. Razdelili so med to četo strelno orožje in strelivo. Število teh oborožen-cev v državi je večje, kot jih šteje narodna straža, ki je orga-nizirana postavno. In tej arma-di so na razpolago najbolj mo-derne iznajdbe za napad. Arma-da razpolaga s puškami, stroj-nicami in plinskimi bombami.

Ta privatna armada je orga-nizirana proti bančnim ropar-jem. Ali letna izguba, ki jo po-vzročijo bančni roparji, je nižja, kot so stroški za vzdrževanje te privatne armade.

LADJA, NALOŽENA Z ZGA-NJEM, ZAPLENJENA 140 MILJ OD OBREŽJA.

Nemška vlada zahteva pojsani-le zaradi zaplenbe.

Washington, D. C. — Nemški konzul je odradil preiskavo o zaplenbi nemške barkentine "Carmen". Ladja se je nahaja-la 140 milj od Newyorskoga o-brežja, ko je bila zasežena. Na-ložena je bila z žganjem. Urad-niki nemškega poslanstva me-nijo, da je zaseženje ladje, ki je 140 milj od obrežja, v protislovju s pogodbo o tihotapstvu, ki je bila lani sklenjena med Zdru-ženimi državami in Nemčijo. Zasežena ladja je zopet pro-sta in lahko plove, kamor je na-menjena.

Škočil je iz Washingtonovega spomenika.

Washington, D. C. — Ori-ginalno smrt si je izbral neki Hen-ry Anderson v glavnem mestu. Šel je na vrh Washingtonovega spomenika, ki je 556 čevljev vi-sok, in od tam je skočil na tla. Razbil se je na drobne kosce. Bil je trajno pohabljen v svetovni vojni.

Malo slaboumno-

žev in božjastni-kov med tujezemci

Ljudje, ki gojijo antipatije proti tujerodcem in priseljevan-jem, dostikrat ponavljajo kot papirje staro trditev, ki smo jo vedno čuli, da je število duševno abnormalnih tujerodcev izredno veliko in tvori veliko breme pri vzdrževanju ameriških ubožnic in norišnic. Uradne statistike pa dokazujejo, da ameriške jav-ne ustanove oskrbujejo razme-rom manj tujerodnih slaboum-nežev in epileptikov kot tukaj rojenih. Bureau of Census nam pove, da je l. 1923 bilo 93.825 slaboumnih in božjastnih (epi-leptičnih) pacientov v oskrbi norišnic, ubožnic in posebnih za-vojev za take paciente.

Črneli so tvorili le dva odstot-ka celokupnega števila, 98% je bilo belokožcev. Slaboumnežev je bilo skoraj štirikrat toliko kot epileptikov. V obeh teh skupi-nah je bilo najti manj pacien-tov med tujerodci kot med tukaj rojenimi Amerikanci. Tako je bilo imed vsakih 100.000 prebi-valcev le 13.8 tujerodnih slabo-umnežev napram 47.3 osebam ameriškega rojstva in 5.4 tuje-rodnih epileptikov napram 9.6 tukaj rojenim.

Statistični urad trdi, da se nizki odstotek tujerodnih slabo-umnežev in epileptikov imed tujerodcev daje morda deloma razlagati po dejstvu, da prielni-ški zakon itak prepoveduje ta-kimi osebam vstop v Združene države.

Imed slaboumnežev je bilo več žensk kot moških; v slučaju božjastnikov je bilo ravno na-obe. Skoraj tri četrtine slaboum-nežev in tretjina epileptikov ni bila še 20 let stara. Skoraj dva-krat več pacientov je prihajalo iz mest kot iz dežele. Velika ve-čina v obeh skupinah ni bila po-ročena. — F. L. I. S.

Oboje, da mora hoditi dve le-ti v cerkev!

Charlotte, N. C. — Tukajšnji višji sodnik R. Lee Wright je 23. t. m. obsodil mladeniča L. Herrina, ki je bil obtožen, da je piljan vozil avto, da mora pri-hodnji dve leti vsako nedeljo iti v cerkev. Ako izostane samo o-eno nedeljo, bo moral pol leta to-či kamenje v kazenski kempi.

Eniten kontrolna komisija zapusti Nemčijo.

Paris, 24. nov. — Vest se glasi, da zavezniška vojaška kontrolna komisija v najkrajšem času za-pusti Nemčijo, nakar Liga na-rodov prevzame nadzorstvo nad razorožitvijo v Nemčiji.

NAROČNIKI POZORI

Zaenjenje (Oct. 31-1925) po-meni, da vam je naročnina po-tekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejme-te, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list pla-čan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vlad napadnega na-slova, plačilo nam doplačnice in navedite stari in novi naslov.

Naši naročniki so vsi dru-štveni tajniki in drugi zastopni-ki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Clevea za leto \$5.50, pol leta \$3.25, za člana \$5.50.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vsa leta pa \$8.00.

Tedni stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2837 S. Lawrence Ave.
CHICAGO, ILL.

Ali želite znati pravilno pisa-ti in štati angleško? Naroči si katero je izšlo in ima na prodaj "Slovensko-angleško slovnico", Knjižarna matice S. N. P. J.

16-LETNA ŽENA OBTOŽENA UMORA.

Umorila je svojega prejšnjega ljubčka.

New York, N. Y. — Velep-o-rotu je zaslišala osem prič, med katerimi je bil tudi soprog ob-tožene 16 let stare žene Chate-rine Dinno. Po zaslišanju je veleporota obtoženko obtožila, da je umorila Luigi Fina.

Pri zaslišanju je bilo dognano, da je Fino pisal Dinno pi-smo, v katerem mu razgalja svoje občevanje z njegovo ženo, preden se je poročila z Dinno-m.

REKLAMA ZA PRIDOBIVA-NJE POTNIKOV.

Letalec poleti s potniškega parnika.

Washington, D. C. — Pa-ro-brodna družba je napravila ve-liko reklamo, da poleti britaki letalec Allen Cobham s potniške-ga parnika "Homerie", ko dospe v New Yorku v karanteno.

VELIKO PRIPRAVJENO

Vlada Združenih Držav v od-govor na upravljanje za dovolje-nje mestu Chicagu vsati več vode iz Leka Michigan, je do-stavila nekaj zahtev, med kate-rimi je zahteva, da mesto pri-ne s takojšnjo upostavitvijo vodo-marov in tako zaustavi veliko nepotrebno izgubo vode, kate-ra stane ljudstvo mesta Chicaga stotine tisočev dolarjev vsako leto.

Pri stavljenju te zahteve je vlada zahtevala le to kar so mestni uradniki, inženirji in zdravstveni urad mesta Chicaga priporočali še nad pedeset let, ker skoro polovica od 845.000.000 galon vode pumpane je izgubljena vsak dan bodjal za-neumarjeno ali pa potom pušča-nje pri ceveh in vodovodni na-pravi.

Da se ustreže na vladno zahte-vo je mestni svet sprejel zakon ki zahteva od oddelka za vodne naprave, da takoj prične isva-iti to kar je zahtevala vlada s u-postavljenjem vodomarov. Tako se je pričelo s delom pred nekaj časom in mestni inženir, mr. John Erikson poroča zadovoljno o uspehu pri branjenju vode, kar povzroča, da je več vode, močnejši pritisk in boljše zdrav-stveno stanje v okraju kjer so vodomeri upostavljeni.

Chikažanje so plačevali za 422.500.000 galonov vode, ki je bila izgubljena ali pa zanemar-jena. Brez razlike, če lastujejo sami svoj dom in plačate vodo direktno, ali pa če ste v naje-mu, morate ved plačati za vodo, ki jo porabite, kot bi plačali ako bi bili upostavljeni vodomeri in bi zmerili uporabljeno vodo.

Še več, zdravje mestnega ljudstva je v nevarnosti, ker mesto ne zmore prečistiti vse vode, poslopja so v nevarnosti, ker mesto ne zmore vzdržati do-volj pritiska na vodo, ki bi odgo-varjala v potrebni ako nastane ogenj.

Po splošnem merjenju vsak-dor rabi vodo plača primerno ceno za pravilno mero uporaba-ljene vode. Zanemarjanje in pušcanja vode se ustavijo. Vsak ki rabi vodo dobi svoj delež ozi-roma kolikor jo resnično potre-buje in to z močnim pritiskom vsak čas. Voda je čista, prečiščena nampesto klorinirane vode in stane manj kot po starem sistemu, po satrdilu onih, ki imajo še vodomere v rabi.

Za površine bolečine
rabite
SEVERA'S
Gothardol.
Zanesljiv bilal balneat.
Popularna zdravila od leta 1901.
30c in 60c.
Nagradni vaspored po letniku
v. v. SEVERA CO. CHICAGO, ILL.

Hugo Lago:

Ljubica mojega strica

Nekega dne me je pozvala teta Dina Pozzi brzojavno naj pridem takoj k nji. Pomislil sem, da se je dogodila morda kaka nesreča in sem odpotoval naglo v Viareggio. Na postaji me je čakala teta.

"Katastrofa, dragi moj Andrej. Ti si res kapetan, vojak, ali niso slab dečko in se ti zato morem zaupati. Katastrofa! Tvoj lep stric je našel zopet eno ... Prava koketa. Neprestano sta skupaj ... Katastrofa! ..."

Vedel sem, da je treba šteti teta Dina med zelo ljubosumne ženske, ali sem vedel tudi, da je tudi moj spoštovani stric človek, ki rad včasih skoči čez ograde. Vendar nisem vedel kaj odgovoriti.

"Poslušaj, toplot mu nočem delati škandala. Zato sem te tu pozvala. Zdi se mi, da je ta nova sama, da nima nikogar pri sebi in da ni ravno bogata. Zato ji boš ponudil denar, da pojde. Pročrpana sem, da bo s tem zadovoljna, jaz pa bom potem že obratunal s Lorenzom ..."

Pozikoval sem, da se izvečem iz te neprijetne misije.

"Kako naj ji kaj takšnega predlagam! Kaj pa če nima ona ničesar s stricem!"

"Kako da nima! Po cel dan sta skupaj na sprehodu, na igrališču, v kazini, povsod ... In prav nič jima ni mar, da vse zija za njima. Da bi bila še bolj prosta, mi jo je on nesramnež, celo predstavil. Ona pa, ničvrednica, se dela za svetnico ... Moram pa priznati, da je mlada in lepa."

Po vsem tem izbruhu besedi sem moral naposled pristati, da izvršim to nalogo: da pospremim gospodično Viktorijo Montalto na eden ali drugi način iz Viareggia.

Ko sem drugi dan v hotelski knjižnici zagledal Viktorijo, sem bil takoj ves očaran. Vse sem bil že premislil, kar bi ji imel povedati, ali pred njeno lepoto in ljubkostjo sem pozabil celo, kako se pišem. Sam pri sebi sem neprestano ponavljal: kje jo je vendar našel ta stari maček Lorenzo!

Nazadnje sem se vendar odločil, da se ji približam.

"Oprostite, ali ste vi gospodična Montalto?"

"Da, sem," odvrne ona in me radovedno pogleda.

"Ako mi dovolite, bi vam imel nekaj reči. Tice se mojega sorodnika inženirja Lorenza Pozzi ..."

"Kaj, vi ste sorodnik gospoda Pozzi? Vi ste torej tisti Andrej Balastri, slaven kapetan?"

In priščno se je pri tem nasmejala. Potem mi je podala roko. Prijel sem za njeno roko in pogledal nekoliko bolje to deklico, vedro, svežo, ljubko. Kaj, ta da bi bila ljubica mojega strica! Uvidel sem, da je to nemogoče in že sem razmišljal, kako da o zmerjam tetko Dina zaradi njene ljubosumnosti.

"No, kaj pa vam je povedal o meni vaš sorodnik?" je pozvala ona prva.

"Moja tetka ... sem začel jecljati.

"Torej, tudi vaša tetka je vmešana v to stvar!"

Smejala se je na glas.

Nisem imel poguma, da bi se še dalje pretvarjal: zbral sem vse sile in v naglih in pretrganih stavkih sem ji razložil sum tetke Dine.

"Ljudje so prepričani, da ste vi ljubica mojega strica!" sem zavrnil naposled ves ozojen.

Preklinjal sem uro, ki me je privedla v Viareggio ... Zakaj me gleda tako? ... Ali je morda vendar resnica? ...

"Ljudje imajo prav ... Jaz sem ljubica vašega strica!" je odvrnila Viktorija mirno in dvignila pogled. Opazil sem, da se vse trese in pričakoval sem, da se zdaj pa zdaj spusti v jok.

"Če je tako, potem sem pooblaščen, oprostite, da vam ponudim izvestno vsoto denarja pod pogojem, da takoj zapustite Viareggio."

"Kdo pa vas je zato pooblaščil?"

"Mislim, da to ni važno za vas."

"Dobro, že vem kdo je to. Samo nisem pričakovala, da boste vi ... no nič ne de, jaz sem ljubica vašega strica in ostam ..."

Moram priznati, da me je njeno iskreno postopanje osupnilo. Potem pa me je navdral srd. Kaj ji je vendar moglo ugajati na tem tepcu, stricu Lorenzu? Takšna lepota. Jedva sem čakal, da jo zapustim.

grem k Marcu Aureliju. Lesk zahajajočega solca leži staremu imperatorju na licih kakor prijazen smehljaj. Prav gotovo je imel blede modre oči, in njegovi kodrasti lasje so bili svetle barve. Sedem na oglek pod njegovim spomenikom, gledam na mešanico streh in kupol, ki se vlečejo v daljavo in jih obliva zardelo solnce, in melanholična modrost misli imperatorja-filozofa mi lega v dušo ...

Kje bi bilo lahko danes človeštvo, ko bi bilo nastavilo mesto strupa iz Judeje k ustom duše bodisi en sam kozarec njegove modrosti? Ni bil največji med antičnimi filozofi, tudi ne najorginalnejši, gotovo pa je eden izmed najboljuznanih in človeški duši, katere nima predhodkov, najbližjih ...

Rdeča zarja se razliva po nebu. Krasen rimski solnični zahod. Zrak drhti rdečega zlata, okna gore in križi cerkvenih kupol plamen.

Stopam po capitolinskih stopnicah iz svetega miru v ropot in vrtnice mesta, in ko prestavljam po stopnicah nogo za nogo, si govorim polglasno eno izmed imperatorjevih sentenc: Ostanek svojega življenja prepotuj kakor ta, ki je izročil vse iz vsega arca bogovom, nobenemu človeku gospod, nobenemu suženj.

XXII.
Katakomba.

So filozofje, Sofija Petrovna, ki si ne znajo predstavljati zgodovine človeštva drugače, nego v obliki ogromne piramide, katere temelji tice v zemlji, stranice pa, vedno bolj se zožujoče, vstajajo vedno više in više proti modremu oboku, se strnejo naposled v ost, točko najvišje popolnosti, in na tej točki sedi on, filozof, pregleduje vso to piramido in konstatira apodiktično, da je v zgodovini človeštva videti vedno dviganje, veden napredek, vedno izpopolnjevanje, večer excelsior. On, filozof si je to tako konstruiral, vidi to tako in trdi tako s spoštovanjem vredno vztrajnostjo Voltairejevega Panglossa. In tako je po njegovi logiki krščanstvo napredek nasproti antiki, zato ker je prišlo za njo; zato ker v njegovi piramidi leži plast orientalske raševine na plasti belega mramorja, je raševina popolnejša stvar. No, optimizem je neodpravljiva bolezen duše.

V svetovnem prostoru, Sofija Petrovna, ni naših razmerij. Niti višine, niti globočine, niti daljave, niti širjave. Pa tudi v zgodovini človeštva ni v vidika Večnosti takega neprestanega dvigavanja nekam navzgor. V ogromnih krogih spirale se razvijajo dogodki človeštva, le naprej, ne pa navzgor. Nekateri krog, res je to, se vzpne kakor greben vala više, pa le zato, da pade takoj nato tem globlje. In le na te poletje je človeštvo lahko ponosno, le na tako antiko, na kulturo njene renesance, na francosko revolucijo in morda na ta zadnji boj z versko temo, ki se v njegovih signalnih rodi dvajseto stoletje. Pa tudi tak polet ima svoja višja in nižja mesta, videli ste v antiki na pr. po dekadenci Neroneve dobe polet dobe Titove po Dimitianovi dobi do Trajanovo. In nadalje imajo posamezni narodi, iz katerih sestaja človeštvo, v teh velikih valovih svoje manjše valčke — ta primerja z valovi, Sofija Petrovna, je več nego primerja: zdi se mi, da je to eden izmed tistih univerzalnih zakonov, ki veljajo za vse pojave vesoljstva.

V spirali torej, Sofija Petrovna, gre razvoj človeštva ne navzgor, temveč dalje. Samo dalje. In v njej ne odločajo iznajdbe, številni bolničarji in bolnična obdarovanja revnih otrok o tem, ali je človeštvo višje, nego je bilo prej. Edino merilo je razcvet harmonična osebnost, ki je svet edina sreča nekega človeka, nego tudi narodu in človeštva. ... (Dalje prihodnjič.)

Po obedu sem se sestal s stricem Lorenzom. Na drugem koncu mize je sedela Viktorija.

"Ali poznate gospodično Viktorijo?"

"Poznam jo in vem, da je tvoja ljubica!" sem odvrnil jezno. Stric Lorenzo je osupnil.

"Kaj praviš, ona moja ljubica! In to praviš tudi ti ... Bedastoče!"

"Kakšno bedastoče, to mi je priznala sama gospodična Viktorija."

Stric Lorenzo se je dvignil, stopil je k Viktoriji in se vrnil z njo.

"Zakaj ste mu to povedali? Kakšne šale so to?" je vprašal skoro strogo.

"Zdi se mi, da se gospodična ni šalila; ona je govorila zelo resno!" sem pripomnil.

"Govorila sem resno in odbila ponudbo mi vsoto, da takoj zapustim Viareggio."

Stric Lorenzo se je prijel za glavo.

"Tvoji tetki se meša, ali tebi Andrej se meša še bolj. Ta gospodična Viktorija je hčerka generala Montado, ki dospe noč v Viareggio."

Nisem vedel kaj bi rekel. Najbrže sem bil v tem trenutku zelo smešen.

"Andrej, v našem društvu moraš ostati samo tedaj, ako takoj, če ta trenutek prosiš gospodično za odpustanje. Jaz grem, da poličem neumnico ..."

Ko smo ostali sami, sem prišel nekoliko k sebi in rekel: "Gospodična Viktorija, prosim, da mi oprostite. Ali ističasno vas prosim tudi, da mi poveste, zakaj ste se tako šalili, zakaj ste mi tako odgovorili?"

"Zakaj? To vam moram takoj povedati! ... Mislim, da je bolje, da jaz kakor vi pozabim vse ... Hočete?"

Ponudila mi je roko, na katero sem spustil nekoliko potjubev. Ona ni ugovarjala.

General je prišel še isti večer. Že pri večerji se je pokazalo, da sta on in stric Lorenzo stara prijatelja. To sem videl tudi naslednje dni, ker sta bila vedno skupaj. Teta Dina, ki je videla sedaj pri čem da je, se je izgovarjala z glavobolom in je večji del časa prebrala v svoji sobi. Tako dva Viktorija in jaz po cel dan bila skupaj in sama ... Setala sva po parku obrezane zelenike. Ona je dovolila, da sem jo prijel pod pazduho. Na koncu aleje sva se ustavila.

"Viktorija, vi veste, da jutri odpotujem," sem začel tiho.

"Vem."

"Ne bi želel, da odidem predno vam ne povem ... da vas ljubim."

Ona kakor da je čakala na te besede. Spustila je glavo na moje grudi in dovolila, da sem jo poljubil na usta.

NEZNAM PRIJEDLO SLOVENSKIM ORGANIZACIJ V CHICAGO.

"Zvon" št. 70 J. S. K. J. — Vinaka trgatev v soboto 27. novembra v Narodni dvorani, 2. Racinova Ave. in W. 18th St.

GOVERNERKA ZOPET POMILOSTILA 51 KAZNJENCEV.

Vseh kaznjencev je doslej pomilostila več kot dva tisoč.

Austin, Tex. — Governerka Ferguson je za Zahvalni dan pomilostila 51 kaznjencev. V teku svojega 21-mesečnega priazadevanja je pomilostila 2,645 kaznjencev.

NEVESTA.

Vdova, stara 31 let bi se rada seznanila s Slovincem v starosti 30 do 38 let, bodisi fantom ali vdovcem v svrhu ženitve. Kdor resno misli, naj se priglasi osebno ali pa naj piše na: K. Najali, Lederer, c. of Strauss Co., Des Moines, Iowa.

SAMO 6 DNI PREKO ROCHAMBEAU 24. nov. in 22. dec. PARIS - 4. dec. in 27. dec. NAVEZ - BAKERSKY PRISTAVNOST

Kakšno tretjejo razreda s univ. ali in takole vodo po 4 ali 6 stov. Francoska kuhinja in pijača.

French Line 100 N. Dearborn St., Chicago, Ill. ali lokalni agentje.

ITALJANSKE HARMONIKE

BUATTI SERRINELLI & CO. 1614 Blue Island Ave., Dept. 72, Chicago, Ill.

Nehajte s pritoževanjem o vašem kašlju in vsemu Severa's Cough Balsam. Citajte kaj Mr. J. Sedinski, Aberdeen, Wash., misli o tem: "Potem ko sem poskušal razna druga zdravila brez da bi pomagala, sem slučajno dobil steklenico Severa's Cough Balsam in moj hud kašelj je odšel v par dneh." Nikomur ni treba pritoževati se o kašlju in njegovosti, ko je Severa's Cough Balsam na razpolago po niski ceni 25c in 50c steklenica v vseh lekarnah. W. F. Severa Co., Cedar Rapids, Iowa. — (Adv.)

Lincoln Sales Co., 2106 W. Chicago Ave., Dept. 966, Chicago, Ill.

NAROCITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENCI"

NAZNANILO COLLINWOOD, OHIO.

S tem naznanjam, da imam na razpolago knjige, ki jih je izdala Književna matica S. N. P. J., katere si lahko nabavite pri meni. Sedaj no dolgi večeri in je veliko časa za čitanje. Posrebo opozorjam člane društva "Mir" št. 142 S. N. P. J., da si knjige naročite pri meni, čem ne ugodna. Obrnite se osebno do mene na naslov: Anton Bokal, 731 — E. 157th Street, Collinwood, Ohio. (Adv.)

POTREBUJEM

služkinjo srednje starosti za domačo hišna dela. Ta služba je na deželi ni v mestu. Sprejme se Slovenka ali Hrvatca, ki ima lahko tudi enega otroka s seboj. Plačam po dogovoru. Če kateri vesel naj piše na naslov: Jurij Grubič, R. D. No. 1, Eighty Four, Pa. (Adv.)

ŽENITVENA PONUDBA.

Samski fant, star 27 let, se želi seznaniti s slovenskim dekletom v starosti 20 do 25 let v svrhu ženitve. Če katere resno misli, tu je ugodna prilika. Tajnost jamčena. Vaa pisma je nasloviti na naslov "Zenin" N. D., P. O. Box 639, Kane, Pa. (Adv.)

Zastonj! 22 kaliberna B. & C. pištol in človeka goda Zastonj

Novelty

Harmony Clock

Lincoln Sales Co., 2106 W. Chicago Ave., Dept. 966, Chicago, Ill.

NAROCITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENCI"

Lincoln Sales Co., 2106 W. Chicago Ave., Dept. 966, Chicago, Ill.

NAROCITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENCI"

KLOBASE KRANJSKE KLOBASE

Zopet razpolijam po vsi Ameriki izvrstne klobase, kakor je že bilo rojakom znano, da so bile moje klobase izvrstne vsako leto, in letos pa bodo še boljše. Denar se vrne oziroma niso zadovoljni. Ujladno se priporočam svojim stari in novim odjemalcem za obilo naročil. Cena 10 funt. Poština ni všteta. Denar pošljite s naročilom ali pa vam pošljimo na C. O. D.

Slovenski trgovci bodete rojake zelo ustregli, ako boste imeli naš klobase v salogi. Pišite po ceni. Vaa pisma in naročila pišite na: JOSEPH LESKOVAR 610—14th Street, Racine, Wis.

Trgovino s čevlji

in popravno čevljev sem prišel, kot izkušen in izkušen v ti obrti bom torej vsakemu izvršil zadovoljivo delo. Pošljite točno in jamčena. Ujladno se priporočam Slovincem in Hrvatcem na obilni pomet.

ANTON ZUPANČIČ 1943 W. 22nd Street Chicago, Ill.

Vam ni treba iskati denarja druge instrumente kot piano, harmonika, piščalo, roba, harmonika, ki so vam potrebni, da se učite in se učite. Ta ura je ležerna in brena, ki postavlja barvi, tistih, ki niso dani v čem to je dajo na sveto in v harmoniko. Vam ni treba iskati denarja druge instrumente kot piano, harmonika, piščalo, roba, harmonika, ki so vam potrebni, da se učite in se učite. Ta ura je ležerna in brena, ki postavlja barvi, tistih, ki niso dani v čem to je dajo na sveto in v harmoniko.

Lincoln Sales Co., 2106 W. Chicago Ave., Dept. 966, Chicago, Ill.

NAROCITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENCI"

Lincoln Sales Co., 2106 W. Chicago Ave., Dept. 966, Chicago, Ill.

NAROCITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENCI"

Lincoln Sales Co., 2106 W. Chicago Ave., Dept. 966, Chicago, Ill.

NAROCITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENCI"

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJENA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in sode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

CENE ZMERNE, UNISKO DELO PRVE VESTI

VSA POJAŠNILA DAJE VOĐSTVO TISKARNE

Lincoln Sales Co., 2106 W. Chicago Ave., Dept. 966, Chicago, Ill.

S. N. P. J. PRINTERY

2057-59 South Lawrence Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTREBNA POJAŠNILA

Agitacija za novo člove